

Függelék gyanánt még néhány Mátrára vonatkozó adatot közlök. Külön teszem azért, hogy könnyebben áttekinthetők legyenek, mivel a Mátra az illető munkákban jól van ismertetve, és mivel csekély számuknál fogva a többiek között fel nem tűnnének.

1. *Phegopteris Dryopteris* (L.) FÉE. A Kékes Parád felé siető patakjai mentén.
2. *Athyrium filix femina* (L.) ROTH. A Kékes csúcsa felé.
3. *Calamagrostis arundinacea* (L.) ROTH. A Kékes Gyöngyös felé néző füves helyein; a Saskő szikláinak között.
4. *Deschampsia caespitosa* (L.) BEAUV. A Kékes Gyöngyös felé néző oldalán.
5. *Festuca rubra* L. Saskő.
6. *Carex remota* L. A Kékesen Parád felé.
7. *C. pendula* HUDS. A Kékes forrásos helyein, a parádi oldalon.
8. *C. silvatica* HUDS. A kékes parádi oldalán.
9. *Astrantia major* L. A Kékes gyöngyösi oldalán, a »Szt.-László-források« körül.
10. *Selinum carvifolia* L. Az előbbivel.
11. *Pimpinella magna* L. Az előbbivel.
12. *Pirola minor* L. A Kékes tetején.
13. *Salvia glutinosa* L. A Kékes tetején.
14. *Viburnum Opulus* L. A Szt.-László-források körül.

*

Végül kedves kötelességem, hogy köszönetet mondjak M á g o c s y - D i e t z Sándor egyetemi ny. r., S i m o n k a i Lajos, F i l a r s z k y Nándor és D é g e n Árpád egyetemi magántanár uraknak, akik részint irodalommal, részint kétes esetekben szíves útbaigazítással támogattak.

Győrffy István: A Magas-Tátrán gyűjtött néhány virágos növénynek új termőhelyi adata.*

(2 eredeti rajzzal.)

A Magas-Tátra hazánk egyik legjobban ismert flóra-területéhez tartozik, ami azonban korántsem jelenti azt, hogy a vidék növényzeti viszonyairól, kellőképpen tájékozva vagyunk.

Az alábbiakban néhány virágos növénynek újabb lelőhelyi adatát közlöm, melyeket az 1904. és 1905. évek nyarán gyűjtöttem és amelyeket B o r b á s Vincze nézett át.**

Ezek az adatok a következők:

Delphinium elatum L. fenyves erdő tisztásán a Barlangliget-Matlárháza közötti turista-út alatt levő »Lange Sumpf« nevű részen, 790 m tsz.-f. magasságban (1905. VII. 12.)

* Előterjesztette T h a i s z L a j o s a növényteni szakosztálynak 1906-ik évi januárius 10-ikén tartott ülésén.

** Az 1904. évben gyűjtötteket vizsgálta át.

Circaea alpina L. Zsdjár határán a »Prizlop«-hegy fenyves erdeiben (1905. VII. 21.).

A »Durlberg« keleti oldalán egyik hómező közelében java virágában gyűjtöttem a következőket: *Cortusa Matthioli* var. *sibirica* ANDRZ. (syn. *C. pubeus* SCHOTT), *Viola biflora* L., *Silene acaulis* L., szép ellentétet alkotva a *Gentiana verna* L. töménykék virágával és az elszörtan előforduló *Ranunculus alpestris* L.-vel. *Rhodiola rosea* L. rügyezik, kissé távolabb a *Salix reticulata* L. barkázik. A sziklák mellett, hóvíztől átitatott televényen a *Pinguicula alpina* L. emeli föl szép fehér virágát. *Caltha alpina* SCHOTT, *Primula elatior* var. *carpatica* GRISEB., *Pedicularis verticillata* L., a szép sárga virágú *P. versicolor* WHLBG., *Sedum alpestre* VILL., *Androsace Chamaejasme* HOST., *Veronica alpina* L., *Tofieldia calyculata* WHLBG., *Dryas octopetala* L., *Polygonum viviparum* L., árnyékosabb sziklaoldalán pedig az *Aspidium Lonchitis* SWARTZ, *Asplenium viride* HUDS., *Saxifraga bryooides* L., *Selaginella spinulosa* A. BRAUN, füves, nedves helyen pedig egy-két szál *Coeloglossum viride* HARTM. tarkítják e hegy oldalát (1905. VII. 16.). Ugyanitt megtaláltam a tátrai különösséget a: *Leontodon clavatus* SAG. et SCHNEID.-t.

Sveertia perennis var. *alpestris* BAUMG. Vaskapu-nál (a Stirnberg-en), *Gentiana tenella* társaságában (1904. VIII. 12.); Kistarpataki-Völgy, az Öttő-nál (1905. VIII. 10.); Felkai-Völgyben a »Granatenwand« nedves szikla-repedéseiben (1904. VIII. 18.) és végül a Drechslerhäuschen-ben. (1904. VIII. 13.)

Drosera rotundifolia L. Barlangliget környéke, a Lersch villa közelében a Tátraházára vivő út mellett.

Gentiana nivalis L. Vaskapu-nál *G. tenella* ROTH.-tal együtt.

Gentiana ciliata L. elterjedésének határa még följebb van mint SAG.-SCHNEID. műve (p. 402) mondja, amennyiben én még a »Vordere Kupferschächtental«-ban is gyűjtöttem. (1904. VIII. 22.)

Saxifraga bryooides L. Wahlenberg gyűjté a Zöldtónál; újabb gyűjtésem — t. i. a Lomniczi-Csúcs alatt levő »Kupferbank« gránittörmelékén — megerősíti adatát; találtam a következők társaságában: *Veronica alpina* L., *Cerastium latifolium* L., *Saxifraga carpatica* REICHB., *Juncus trifidus* L., *Genm reptans* L., *Ranunculus rutaefolius* L. (!), *Oxyria digyna* L. és *Arabis neglecta* SCHULT., melyet a Felkai-Völgyben a »Hosszútó«-nál is szedtem.

Euphrasia Rostkoviana HAYNE Szepesbéla »Krähwinkel« vagy »am See«. Ugyanitt java virágában állott (1904. VIII. 20.) a *Primula farinosa* L., *Parnassia palustris* L., *Alectorolophus riphaeus*, *Polygonum Bistorta* L., *Gentiana verna* L. var. *carpatica* KIT. non WETTST. (*G. aestiva* R. SCHULT); továbbá *Euphrasia Rostkoviana* HAYNE.

Euphrasia Tatrac BORB. in Wettst. Monogr. 96. inter squ.

Gyűjtöttem a »Vordere Kupferschächtental«-ban *Euphrasia salisburgensis* FUNK-kal; és a »Drechslerhäuschen«-ben *E. picta* WIMM.-rel együtt. (1904. jul.)

Campanula pusilla HAENKE, Stirnberg »Rother Lehm«. (1904. VIII. 22.)

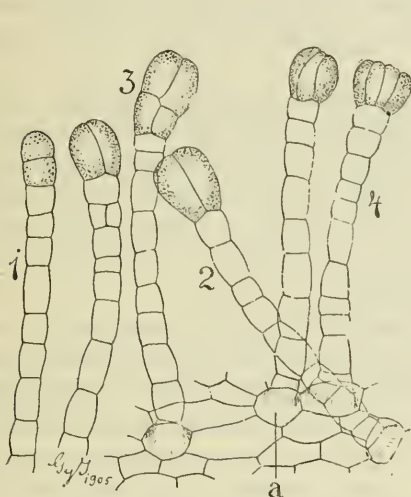
A »Vordere Kupferschächtental« ban gyűjtöttem *Leontodon autumnalis* L.-okat, melyek esetleg új alak gyanánt foghatók fel.

Pedicularis sumana SPRENGEL a Fehérvíz (Weisewasser) partján szá-
lanként *Delph. elatum* L.-vel. (1905. VII. 17.)

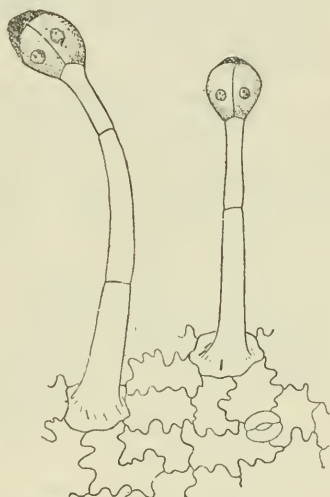
Linaria intermedia SCHUR. — A *L. vulgaris* MILL.-nek egyik jellegzetes
vonása a mirígyes virágkocsány és virágzati tengely, de maga a szár kopasz.
Sagorski-Schneider műve (p. 410) a leírásban mindössze csak a
kopasz szarát említi föl.

Az erdélyi részekben a *L. vulgaris* MILL. mellett a hozzá nagyon hasonló
L. intermedia SCHUR is megvan, amelyet első tekintetre meg tudunk külön-
bözteni ama tulajdonságánál fogva, hogy minden része egészen kopasz,
mirigyeket rajta látni egyáltalában nem lehet.

A *L. vulgaris*-on levő mirigyek mikroszkopi képét a 13. rajz mutatja. A virág-
kocsány tengelyével párvonalosan kissé megnyúlt, meglehetősen egyenlő
felbőrsejtjeit — felületi metszetben — egyes kóralakú (a) parenchyma-sejtek

13. rajz. *Linaria vulgaris* virágkocsányán levő
mirigyszőrök. a mirigyszőr »talp-sejtje«.

14. rajz. *Linaria minor* mirigy-
szőre.

szakítják meg, amely a mirígynek talpi sejtje; ebből emelkedik fel a mirígy-
szőr nyélrészé és tetőrészen van a kiválasztó sejtek által alkotta mirígyfej.
A nyélrészt 7—9 koczkaszerű, egymás fölé helyezett sejt alkotja, sejtszlopot
képezve. A plazmadús sejtek fala nagyon vékony, s e miatt a sejtek könnyen
összeesnek. A feji részt illetőleg különbözőalakokat láthatunk; legegyszerűbb
esetben a kiválasztó feji részt csak két egyszerű sejt alkotja (1). A végső
sejt hosszanti fállal két (2), majd harántfállal történő oszlás útján többsejtűvé
válík (3). Sokszor csak hosszanti oszlik, így egy gerezdes buzogány-fejhez
válík hasonlóvá (4).

A *L. intermedia* felbőrsejtjeit ilyen kerekded, a szőr talpát alkotó
sejtek nem szakítják meg; ilyeneket ott kifejlődve nem látunk.

Így tisztán csak a helyi viszonyok befolyásolta fajként nem fogható fel a *L. intermedia* SCHUR.*

Linaria intermedia SCHUR-t, szálanként bár elszórva, de széles elterjedési körből gyűjtöttem; így Szepesbéla környékén a »Rohrwiesen«-ek felé szántóföldön; Nagy-Eőr felé a »Lange Fuhr« részen a *L. vulgaris* is tenyészik; Barlangliget környékén az »Am Flecken« melletti »Lailand« nevű fenyves tisztásán *Trifolium spadicum* L. *Thymus* és *Origanum vulgare* társaságában; a Rókusz (Rákosfalva, Rox) feletti »Auf der Höh'« vagy »Viehtrieb« dombon szálanként; Matlárháza közelében a Kőpatak (Steinbach) mentén elvéve; Matheócz közelében a vasúti töltés mentén; Podolin környékén Toporcsik falu határán a vasúti töltés mentén; végül a gánóczi »Hradek«-en a következővel együtt.

Linaria minor DESF. Sagorski-Schneider (p. 409.) szerint meglehetősen ritka. Eme szép kis *Linaria* nagyon szép számban tenyészik Szepesbéla környékén, N. Eőr mellett a vasúti töltés mentén. Ugyancsak sok van Gánócz mellett a »Hradek«-en vagy »Kesselberg«-en, a honnan Scherfel A. W. nem közölte volt.**

Az egész növényt mirigyek sűrűn borítják. Ezeknek mikroszkópi képét látni a 14. rajzon; a hullámosan ide-oda görbülő felbőrsejtek között sok légzőnyílás és kerekded, a mirígzyszőr talpát alkotó sejt van. Ebből emelkedik a mirigy, melynek nyele 2—3 hosszú sejtből áll; a kiválasztó fejrész gömbalakú, két nagy sejtből áll, melynek mindegyikében 1—1 nagy sejtmag van. A kiválasztó sejtekben foglalt illanó olaj a sejteken kívül a kutikula alatt gyűlik össze és azt hólyagosan felduzzasztja.

Bár szerkezet tekintetében nincsen nagy különbség a *L. vulgaris* és *L. minor* mirigyei között, mégis a mirigyek alakja rendszertani értékű, és bármilyen csekély darab is álljon rendelkezésünkre, föltétlenül el tudjuk dönteni mineműségét.

Glechoma hirsuta W. et K.-S a g.-S c h n e i d. (p. 432.) csak az ubiqvista *Gl. hederacea*-t említi a M.-Tátrából. Nagyon szép példányokat gyűjtöttem Késmárk-ról Szepesbéla-ra menet a »Hell« részen, továbbá Szepesbéla-tól északra a »Weibsch« mellett levő »am Berg« részen. (1905. jun.)

Salix repens L. var. *rosmarinifolia* KOCH. Az *Incubaceae* sectio-ba tartozó emez apró, keskenylevelű fűz, nagyon tömegesen tenyészik Szepesbéla mellett a »Rohrwiesen«-en. Sagorski-Schneider (p. 461) említette egyetlenegy hely: Poprád. E helyen sok más szép növény is viritott, így nagyon sok *Primula farinosa* L. és *Pinguicula vulgaris* L.

Salix hastata L. var. *nova subcarpatica* BORB. A *S. hastata* L. a M.-Tátrában nem nagyon gyakori (Sag.-Schneid. p. 460); ennek egyik általam több helyen gyűjtött új változatát közlöm az alábbiakban, melyet még B o r b á s Vincze írt volt le. Hozzám intézett (1904. XII. 14.) leveléből idézem a következőket:

* Magyar Botanikai Lapok. IV. évf. 1905. 1—3. szám, 36. old.

** Magyarország. Kárpátgyelet Évkönyve. VIII. évf. 1881. 218—222. old.

»A typus eredetileg (*S. hastata* L.) Linné szavai szerint a *S. malifolia* SM.; ennek a Linné idézte rajzán látható a pálháról, mért nevezte *S. hastata*-nak; a mi növényünkön semmi sincs azért *hastata*-nak nevezhetnök, vagyis a változatnak gondolt *S. malifolia* lévén a típus, a miénk az eltérés.

Salix hastata L. var. *subcarpatica* Borb. (*S. hastata* WAHLENB., Sag. et Schneid. non L., *S. bicolor* PAX?) Foliis ellipticis serratis breviter acuminatis, subtus glaucis glabris; stipulae parvae, serratae, amentorum axe villosulo, ovariis glabris brevius quam in *S. silesiaca* pedicellatis.«

Gyűjtöttem több helyen, így: a Vaskapu (= Eisernes Thor, Skalne Wrata) nál a »Loch« környékén *Empetrum nigrum*, *Rhodiola rosea*, *Vaccinium myrtillus* és *V. uliginosum*, *Saussurea* és *Salix Jacquiniiana* társaságában *Pinus Pumilio* alkotta cserjésben (1904. VIII. 12., 1905. VII. 24.); továbbá a Kistarpataki-Völgyben az »Apáczakő« (Nonnenstein)-nél (1905. VIII. 10.) és végül a Kőpataki-Tó-nál (1905. VII. 15.) és a Zöldtó-nál a »Kupferbank« alatt.

Saussurea macrophylla SAUT. Tavaly nyáron (1904. VIII. 12.) a Vaskapu-nál több *Saussurea*-t gyűjtöttem, melyeket Borbás, mint a birtokomban levő példányok bizonyítják: *S. discolor* DC.-nak határozott meg.«

A *S. macrophylla* SAUT, a M.-Tátrának mindössze csak 1—2 helyéről ismeretes, így adatunk annál értékesebb.

Gymnadenia albida RICH. a Kőpataki-Tóból eredő Kőpatak partján elég bőven, közel a tóhoz *Auemone alpina*, *Campanula alpina*, *Juncus trifidus* közelében. 1700 m. t.-sz. f. m. (1905. VII. 15.).

Corallorrhiza innata R. BR. a Kőpatak mentén fenyves erdőben, nem messze tőle egy vadvízes helyen nagyon sok *Pinguicula vulgaris* L. díszlett.

Cypripedium Calceolus L. A M.-Tátra vidékén eme ritka növény Landok környékén (740 m. t.-sz. f. m.) elég bőven tenyészik. Az ottaniak gyöngyvirág-bokrétá középebe tesznek belőle 1—2 szálát.

Emez utolsó adat voltaképpen már nem is a M.-Tátrára vonatkozik, hanem a Magura növényzetére.

* Éjszaki Magyarhon viránya. Kassa 1834. 232—3. old.